

מסכת ברכות פרק ג [0024-08]

[בְּרֻכּוֹת ג, א משנה]

”מִי שֶׁמְתוֹ מְטַל לְפָנָיו,
פְּטוֹר מִקְרִיַּת שְׁמַע וּמִן הַתְּפִלִּין.
נֹשְׂאֵי הַמִּטָּה וְחַלּוּפֵיהֶן וְחַלּוּפֵי חַלּוּפֵיהֶן,
אֶת שְׁלֹפְנֵי הַמִּטָּה, וְאֶת שְׁלֹאֲתֵי הַמִּטָּה;
אֶת שְׁהַמִּטָּה צָרָף בְּהֵן פְּטוֹרִין,
וְאֶת שְׂאֵין הַמִּטָּה צָרָף בְּהֵן תִּיבִין.
אֵלּוּ נֶאֱלוּ פְּטוֹרִין מִן הַתְּפִלָּה.”

[תלמוד]

תְּנִי:

”וּמִן הַתְּפִלִּין.”
אָבֵל, בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן, אֵינּוּ נֹתֵן תְּפִלִּין.
בְּיוֹם הַשְּׁנִי, הוּא נֹתֵן תְּפִלִּין.
וְאִם בָּאוּ פָּנִים חֲדָשׁוֹת, הוּא חוֹלְצֵן כָּל שִׁבְעָה.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר:
בְּרֵאשׁוֹן וּבַשְּׁנִי, אֵינּוּ נֹתֵן תְּפִלִּין.
בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, הוּא נֹתֵן תְּפִלִּין.
וְאִם בָּאוּ פָּנִים חֲדָשׁוֹת, אֵינּוּ חוֹלְצֵן.

אִם בְּיוֹם הַשְּׁנִי אֵינּוּ נֹתֵן תְּפִלִּין,
צָרָפָה מִימַר ”מִי שֶׁמְתוֹ מְטַל לְפָנָיו“?

אֵלָּא, בְּגִין דְּתֵנָּא דָּא, תֵּנָּא דָּא.

רַבִּי זְעִירָה, מִרְ עַקְבָּן בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל,

רַבִּי זְעִירָה, רַב יְרֵמְיָה בְּשֵׁם רַב:

הֵלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּנִתְיָנָה,

וְהֵלְכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּתַלְיָצָה.

רַבִּי זְעִירָא בְּעֵי:

נָתַן בְּיוֹם הַשְּׁנִי כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר,

מָהוּ שְׁיַעֲשֶׂה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֵא לְתַלְיָן?

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בִּירְבִי בּוּן:

וְכַנִּי, נָתַן בְּיוֹם הַשְּׁנִי כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר,

נַעֲשֶׂה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֵא לְתַלְיָן?

וְאֵין כְּנִי, נִימַר הֵלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר!

אמר רבי בון :

כתיב :

(דברים טו, ג) "למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים, כל ימי חייך".

ימים שאת עוסק בהן בחיים,
ולא ימים שאת עוסק בהן במתים.

תני :

אם רצה להתמיר על עצמו, אין שומעין לו.
למה ?

מפני כבודו שלמת,

או משום שאין לו מי שישא משואו ?

מה נפיק מביניהון ?

היה לו מי שישא משואו.

ואן תימר,

מפני כבודו שלמת, אסור.

ואם תאמר,

מפני שאין לו מי שישא משואו,

הרי יש לו מי שישא משואו.

והתני :

"פטור מנטילת לולב" !

תפתר בחל.

והתני :

"פטור מתקיעת שופר" !

אית לך מימר, בחל, לא ביום טוב.

אמר רבי חנניא :

מפנין שהוא זקוק לו להביא לו ארון ותכריכין.

פני דתנינן תמן : (שבת כג, ד)

"מחשיכין על התחום,

לפקח על עסקי הפלה ועל עסקי המת,

להביא לו ארון ותכריכין, חלילים ומקוננות."

כמי שהוא נושא משוא.

מאימתי כופין את המטות ?

משיצא המת מפתח החצר.

הברי רבי אליעזר.

ורבי יהושע אומר :

משיתם הגולל.

וכשמת רבן גמליאל,

כיון שיצא מפתח החצר.

אמר רבי אליעזר לתלמידיו :

"כפו את המטות !"

וכשנסתם הגולל,

אמר רבי יהושע :

"כפו את המטות !"

אָמרוּ לוֹ:
כָּבֵד כְּפִינוּם עַל פִּי זָקֵן.

בְּעָרֵב שַׁבָּת הוּא זוֹקֵף אֶת מְטוֹתָיו,
וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת הוּא כּוֹפֵן.

תְּנִי:

דְּרָגֵשׁ נִזְקָפֶת וְאִינָה נִכְפִּית. <מיטה גבוהה>
רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר אוֹמֵר:

שׁוּמֵט קַלְבִּינְטָרִין שְׁלָה וְדָיו. <שרפרף, מדרגה לעלות למיטה>

רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי:

הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵה:

מְטָה שְׁנַקְלִיטָיָה עוֹלִין וְיורְדִין בָּהּ,

שׁוּמְטֵן וְדָיו.

אִי זֶה הִיא מְטָה וְאִי זֶה הוּא דְרָגֵשׁ?

אָמַר רַבִּי יְרֻמָּה:

כָּל שְׁמֶסְרָגִין עַל גּוּפָה, זֶה הִיא מְטָה,

וְכָל שְׂאִין מְסָרָגִין עַל גּוּפָה, זֶהוּ דְרָגֵשׁ.

וְהָא תְּנִינָן: (כלים טו, א)

”הַמְטָה וְהַעֲרִיסָה, מְשִׁישׁוּפָם בְּעוֹר הַדָּג.”

אִם מְסָרָג הוּא עַל גּוּפָה,

לְאִי זֶה דְּבָר הוּא שְׂפָה?

אָמַר רַבִּי אֱלִעֶזֶר:

תַּפְתֹּר בְּאַלִּין עַרְסָתָא קִיסְרִיתָא דְאִית לָהּן נִקְבִין.

מִזִּין לְכַפִּית הַמְטָה?

רַבִּי קַרְסָפָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

(א״כ ב, יג) ”וַיֵּשְׁבוּ אֹתוֹ לְאַרְץ,”

”עַל הָאָרֶץ” אִין כְּתוּב כָּאן,

אֶלָּא ”וַיֵּשְׁבוּ אֹתוֹ לְאַרְץ,” דְּבָר שֶׁהוּא סְמוּךְ לְאַרְץ.

מִכֵּן שֶׁהָיוּ יֹשְׁבֵי עַל גְּבֵי מְטוֹת כְּפוּיוֹת.

בַּר קַפְרָא אָמַר:

”אִיקוּנִין אַחַת טוֹבָה הִיָּתָה לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי, <דיוקן>

וּגְרַמְתָּנִי לְכַפּוֹתָהּ.

אִף אֶת כַּפָּה מְטַתֵּךְ!”

וְאִית דְּמַפְקִין לְשָׂנָא:

”יְכַפֵּה הַסְרָסוֹר.”

רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסֵה,

תְּרִיהוֹן בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ:

תַּד אָמַר:

מִפְּנֵי מָה הוּא יֹשֵׁן בְּמְטָה כְּפוּיָה?

שְׂפִיָּה נְעוֹר בְּלִילָה וְנִזְכָּר שֶׁהוּא אָבֵל. [25]

וְחִרְנָה אָמַר:

מִתּוֹךְ שֶׁהוּא יֹשֵׁן עַל מְטָה כְּפוּיָה,

הוּא נְעוֹר בְּלִילָה וְנִזְכָּר שֶׁהוּא אָבֵל.

אָבֵל, כָּל זְמַן שִׁמְתוּ מִטֵּל לְפָנָיו,
אוֹכֵל אֶצֶל חֲבֵרוֹ.
וְאִם אֵין לוֹ חֲבֵר, אוֹכֵל בְּבֵית אַחֵר.
וְאִם אֵין לוֹ בֵּית אַחֵר, עוֹשֶׂה מְחִיצָה וְאוֹכֵל.
וְאִם אֵינוּ יְכוּל לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה,
הוֹפֵךְ אֶת פָּנָיו לַפְתָּל וְאוֹכֵל.
וְלֹא מִסָּב, וְלֹא אוֹכֵל כָּל צָרְכּוֹ,
וְלֹא שׁוֹתֶה כָּל צָרְכּוֹ,
וְלֹא אוֹכֵל בְּשֵׁר, וְלֹא שׁוֹתֶה יַיִן.
וְאֵין מְזַמְּנִין עָלָיו.
וְאִם בָּרַךְ, אֵין עוֹנִין אַחֲרָיו "אָמֵן",
וְאַחֲרַיִם שֶׁבָּרְכוּ, אֵין עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶם "אָמֵן".
בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים, בְּחַל,
אָבֵל בְּשִׁבְתּוֹ, מִסָּב וְאוֹכֵל.
וְאוֹכֵל בְּשֵׁר וְשׁוֹתֶה יַיִן,
וְאוֹכֵל כָּל צָרְכּוֹ וְשׁוֹתֶה כָּל צָרְכּוֹ.
וּמְזַמְּנִין עָלָיו,
וְאִם בָּרַךְ, עוֹנִין אַחֲרָיו "אָמֵן",
וְאַחֲרַיִם שֶׁבָּרְכוּ, עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶם "אָמֵן".
אָמַר רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:
הוֹאִיל וְהִתְרַתְּ לוֹ אֶת כָּל אֱלוֹ,
חַיְבָהּוּ בְשֵׁאֵר כָּל הַמְצֻוֹת שֶׁלְתוֹרָה!
אִם חַיִּי שְׁעָה הִתְרַתְּ לוֹ, חַיִּי עוֹלָם לֹא כָּל שֶׁכֶּן?
רַבִּי יוֹדֶה בֶּן פְּזִי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:
הִלְכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

נִמְסַר לְרַבִּים, אוֹכֵל בְּשֵׁר וְשׁוֹתֶה יַיִן;
נִמְסַר לַפְתָּפִים, כְּמִי שֶׁנִּמְסַר לְרַבִּים.

כַּד דְּמַךְ רַבִּי יִסָּא,

קַבִּיל רַבִּי חִיָּא בַר נָא אָבִילוֹי,

וְאַיְכְּלוֹן בְּשֵׁר וְאַשְׁקִיתוֹן חֲמַר. <והאכילם בשר והשקה אותם יין>

כַּד דְּמַךְ רַבִּי חִיָּא בַר אַבָּא,

קַבִּיל רַבִּי שְׁמוּאֵל בַר רַב יִצְחָק אָבִילוֹי,

וְאַיְכְּלוֹן בְּשֵׁר וְאַשְׁקִיתוֹן חֲמַר.

כַּד דְּמַךְ רַבִּי שְׁמוּאֵל בַר רַב יִצְחָק,

קַבִּיל רַבִּי זְעִירָא אָבִילוֹי,

וְאַיְכְּלוֹן טְלוּפְחִין, <עדישים>

מִימַר, כְּמָה דְּהוּא מְנַהֲגָא.

רַבִּי זְעִירָא מִי דְּמִיךְ פֶּקֶד נִמַר: <בהיותו גוסס>

לָא תִקְבְּלוּן עָלַי יוֹמָא הַזֶּן אַבְלָא, <היום הזה אבל>

וְלִמְחַר מְרֻזְחִיא. <סעודות אבלות>

רַבִּי יִצְחָק בְּרִיָּה דְרַבִּי חִיָּא כְּתוּבָה, <הסופר>

מִטְּתִיָּה אָנָּס, <קרה לו אסון, מת קרוב>

ועלון לגבייה רבי מנא ורבי יודן.
והנה חמר טב, ואשתון סגין וגנכון. <יין טוב, ושתי הרבה וצחקו>
למחר אתון בעיין מעול גבייה,
אמר לון:

רבנן, הכן בר נש עביד לתבריה?
לא הוינן חסרין אתמול אלא מקום ומרקוד.

תני:

עשרה כוסות שותין בבית האבל:
שנים לפני המזון,
וחמשה בתוך המזון,
ושלשה לאחר המזון.
אלו הם שלשה שלאחר המזון:
אחד לכרפת המזון,
ואחד לגמילות חסדים,
ואחד לתנחומי אבלים.
וכשמת רבן גמליאל,
הוסיפו עליהן עוד שלשה:
אחד לתזון הכנסת,
ואחד לראש הכנסת,
ואחד לרבן גמליאל.
וכיון שראו בית דין שהיו משתכרין והולכין,
גזרו עליהן והחזירוהם למקומן.

כהן, מהו שיטמא לכבוד רבו?
רבי יצחק, דמך חמוי.
הוא הנה חמוי והוא הנה רביה.
שאל לרבי יוסה ואסר ליה.
שמע רב אהא ומר:
יטמאו לו תלמידיו.

רבי יוסה, נטמאו לו תלמידיו,
ואכלו בשר ושתו יין.
אמר לון רבי מנא:
תדא מן תרתי לא פלט לכון:
אם אבלים אתם,
למה אכלתם בשר ולמה שתיתם יין?
ואם אין אתם מתאבלין, למה נטמאתם?

מהו שיטמא כהן לתלמוד תורה?
רבי יוסה הנה יתיב מתני, ועאל מיתא.
מן הנפק ליה, לא אמר ליה פלום,
ומן היתב ליה, לא אמר ליה פלום.
רבי נחמיה בריה דרבי חייא בר אבא אמר:
אבא לא הנה עבר תחות פפתה דקיסרין.

ורבֵי אָמֵי עֵבֶר.
רבי חזקיה ורבי פהן, ורבי יעקב בר אחא,
הוו מטילין באלין פלטינותא דצפורי. <שדווח>
הגיעו לכפה ופרש רבי פהן.
הגיעו למקום טהרה, וחזר אצלן.
אמר לון:
במה הויתון עסיקין?
אמר רבי חזקיה לרבי יעקב בר אחא:
לא תימר ליה כלום.
אי משום דבאיש ליה הפרש, <לא נעם לו>
שמטמא כהן לתלמוד תורה,
לא ידעין;
ואי משום דהנה גייסן, <גם רוח, גאווה>
לא ידעין.

תני:
מטמא פהן ויוצא חוצה לארץ,
לדיני ממונות ולדיני נפשות,
ולקדוש החדש ולעבור שנה,
ולחציל השדה מיד גוי.
ואפלו רטור יוצא ועורר עליה, <עורר דין>
ללמד תורה ולשא אשה.
רבי יהודה אומר:
אם יש לו מאיכן ללמד, אל ישמא.
רבי יוסה אומר:
אפלו יש לו מאיכן ללמד תורה, ישמא,
שלא מכל אדם זוכה ללמד.
אמרו עליו על יוסף הכהן,
שהיה מטמא ויוצא אחר רבו לצידן.
אבל אמרו:
אל יצא פהן לחוצה לארץ,
אלא אם כן הבטיחו לו אשה. [26]

מהו שיטמא פהן לנשיאת פנים?
מגבילה, אחוי דרבי אבא בר פהן,
אמר קמי רבי יוסה בשם רבי אחא:
מטמא פהן לנשיאת פנים.
שמע רב אחא ומר:
אנה לא אמרית ליה כלום.
חזר ואמר:
או דלמא לא שמע מני,
אלא פני דמר רבי יודא בן פזי בשם רבי אלעזר:
כל פהן שהוא עומד בבית הכנסת ואינו נושא את כפיו,
עובר בעשה.
וסבר מימר,

שמצות עשה דוחה למצות לא תעשה.
אנה לא אמרית ליה כלום.
איתוניה ואנה אלקיניה.

רבי אבהו הנה יתיב מתני בכנישתא מרדתה בקיסרין
ונהה תמן מיתא.
אתת ענתא דנשיאת פפים,
ולא שאלון ליה.
אתת ענתא דמיכלא, <הגיע זמן האוכל>
ושאלון ליה.
אמר לון:
על נשיאת פפים לא שאלתון לי,
ולמיכלא שאלתון לי!
כיון דשמעון כן,
הנה כל חד וחד שמת גרמיה וערק.

אמר רבי יני:
מטמא כהן לראות את המלך.
כד סלק דיוקליטינוס מלכא להכא,
תמון לרבי תיא בר אבא מפסע על קבריה דצור,
בגין מחמיניה. <לראותו>
רבי חזקיה ורבי ירמיה בשם רבי יוחנן:
מצוה לראות גדולי המלכות;
לכשתבוא מלכות בית דוד,
יהא יודע להפריש בין מלכות למלכות.

מהו שיטמא כהן לכבוד הנשיא?
כד דמך רבי יודן נשיאה,
אכריו רבי יני ומר:
אין כהנה היום!
כד דמך רבי יודא נשיאה,
בר בריה דרבי יודה נשיאה
דתף רבי תיא בר אבא לרבי זעירא
בכנישתא דגופתא דצפורין, וסאביה.
כד דמכת נהוריה אחתיה דרבי יהודא נשיאה,
שלח רבי חנינא בתר רבי מנא, ולא סלק.
אמר ליה:
אם בחייהן אין מטמאין להן, כל שכן במיתתן!
אמר רבי נסא:
במיתתן עשו אותן כמת מצוה.

מהו שיטמא כהן לכבוד אביו ואמו?
רבי יסא שמע דאתת אמיה לבצרה.
אתא שאל לרבי יוחנן:
מהו לצאת?

אמר ליה:

אם מפני ספנת דרכים, צא!
אם משום כבוד אביו ואמו, איני יודע.

אמר רבי שמואל בן רבי יצחק:

עוד היא צריכה לרבי יוחנן. <מסופקת>

אטרח עלוי ומר:

אם גמרת לצאת, תבוא בשלום!

שמע רבי אלעזר ומר:

אין רשות גדולה מזו.

מהו שיטמא כהן לכבוד הרבים?

תני:

היו שם שתי דרכים מתאימות,

אחת רחוקה וטהורה,

ואחת קרובה וטמאה,

אם היו הרבים הולכין ברחוקה,

הולך ברחוקה;

אם לאו,

הולך בקרובה, מפני כבוד הרבים.

עד פדיון בטמאה של הבריהם.

אפלו טמאה שהיא מדברי תורה.

מן מה דמר רבי זעירא:

גדול הוא כבוד הרבים,

שהוא דוחה מצנה בלא תעשה שעה אחת.

אדא אמרה,

אפלו בטמאה שהיא מדבר תורה.

רבי יונה,

רבי יוסה גליליא בשם רבי יסא בר חנינא:

אין שואלין הלכה לפני מטתו שלמה.

וקא רבי יוחנן שאל לרבי יני

קמי ערסיה דרבי שמעון בן יוצדק:

"הקדיש עולתו לבדק הבית"

והוא מגיב ליה! <עונה>

גימר, פד הנה רחיק,

או כד הוון מסקיין ליה לסדרה.

וקא רבי ירמיה שאל לרבי זעורא

קמי ערסיה דרבי שמואל בר רב יצחק!

גימר, פד הנה רחיק, הנה מגיב ליה;

פד הנה קריב, לא הנה מגיב ליה.

תני:

הפתפים אסורין בנעילת הסנדל,

שפא יפסק סנדלו שלאחד מהן,

ונמצא מתעכב מן המצוה.

רבי זעירא שרע בדבורא. <החליק ונפל בזמן החספד>
אתון בעיין מזקפניה ואשכחניה אעני. <מצאו אותו עונה>
אמרו ליה:
מהו כן?
אמר לון:
להן דאתינן, על שם: <למקום שאנו באים>
(קתלת ז, ב.) "והחי יתן אל לבו."

[בְּרִכּוֹת ג, ב.]
מתניתה.

"קברו את המת וחרורו,
אם יכולין להתחיל ולגמור
עד שלא יגיעו לשורה, יתחילו;
ואם לאו, לא יתחילו.
העומדין בשורה,
הפנימיין פטורין,
והחיצוניין תביין."

[תלמוד]

תני:
אין מוציאין את המת סמוך לקרית שמע,
אלא אם כן הקדימו שעה אחת,
או אם אחרו שעה אחת,
כדי שיקראו ויתפללו.
והא תנינן:
"קברו את המת וחרורו" ! [27]
תפתור באלין דהוו סברין דאית ביה ענה, <זמן מספיק>
ולית ביה ענה.

תני:
המהספד, וכל העוסקין בהספד,
מפסיקין לקרית שמע,
ואין מפסיקין לתפלה.
מעשה היתה,
והפסיקו רבותינו לקרית שמע ולתפלה.

והא תנינן:
"אם יכולין להתחיל ולגמור" !
מתניתא, ביום הראשון,
ומה דתני תנאי, ביום השני.
אמר רבי שמואל בר אבדימא:
מי שהוא נכנס לבית הכנסת,
ומצאן עומדין ומתפללין;
אם יודע הוא שהוא מתחיל וגומר

עד שלא יתחיל שליית צבור,
כדי לענות אחריו אמן, יתפלל;
ואם לאו, אל יתפלל.

באיזה "אמן" אמרו?

תרין אמורין,

תד אָמר:

בָּאָמֵן שֶׁל "הָאֵל הַקָּדוֹשׁ",

וְחִרְנָא אָמר:

בָּאָמֵן שֶׁל "שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה".

אָמר רַבִּי פִּינְחָס:

וְלֹא פְּלִיגִי:

מִן הַמָּר בָּאָמֵן שֶׁל "הָאֵל הַקָּדוֹשׁ", בְּשִׁבְתְּ;
וּמִן הַמָּר בִּשְׁמוֹעַ תְּפִלָּה, בַּחֵל.

תְּנִי:

רַבִּי יוֹדָה אוֹמֵר:

הָיוּ כָּלֵם עוֹמְדִין בְּשׁוֹרָה אַתָּה,

הָעוֹמְדִין מִשׁוֹם כְּבוֹד תְּיָבִין,

מִשׁוֹם אָבֵל, פְּטוּרִין.

יָרְדוּ לְסִפְדָּה,

הָרוֹאִין פָּנִים פְּטוּרִין,

וְשֹׂאֵינָן רוֹאִין פָּנִים תְּיָבִין.

הוּי, הָדָא דְתַנְיָנָן:

"הָעוֹמְדִין בְּשׁוֹרָה,

הַפְּנִימִין פְּטוּרִין, וְהַחִיצוֹנִין תְּיָבִין",

מִשְׁנֵה אַחֲרוֹנָה.

תְּדָא דְתַנְיָ תַנְיָא:

"הָעוֹמְדִים מִשׁוֹם כְּבוֹד, תְּיָבִין,

מִשׁוֹם אָבֵל, פְּטוּרִין",

מִשְׁנֵה אַחֲרוֹנָה.

וְהָיִי דְתַנְיָנָן תַּמָּן: (סנהדרין ב,א)

"וּכְשֶׁהוּא מְנַחֵם אֶת אַחֲרִים,

דְּרָךְ כָּל הָעָם עוֹבְרִין זֶה אַחַר זֶה,

וְהַמְּנַחֵם מְמַצְעוֹ בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם."

מִשְׁנֵה רֵאשׁוֹנָה.

אָמר רַבִּי חֲנִינָא:

בְּרֵאשׁוֹנָה,

הָיוּ מְשַׁפְּחוֹת עוֹמְדוֹת וְאָבֵלִים עוֹבְרִין.

מִשְׁרַבְתַּת תְּחִירוֹת בְּצַפּוּרִין,

הַתְּקִין רַבִּי יוֹסֵה בֶּן חֶלְפָתָה

שֶׁיְהוּ הַמְשַׁפְּחוֹת עוֹבְרוֹת, וְהָאָבֵלִים עוֹמְדִים.

אָמר רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּתוֹסַפְתָּא:

חֲזְרוּ הַדְּבָרִים לְיוֹשָׁנָן.

[בְּרָכוֹת ג, ג]
מִתְנִיָּתָהּ.

נָשִׁים וְעֶבְדִּים וְקִטְנִים,
פְּטוּרִין מִקְרִיַּת שְׁמַע וּמִן הַתְּפִלִּין,
וְחִיבִין בַּתְּפִלָּה וּבְמִזְוָה וּבְבִרְכַת הַמְּזוּזָן.

[תלמוד]

נָשִׁים מִנִּין?

(דברים י"ט) "וְלִמְדֹתֵם אֶת־בְּנֵיכֶם",
וְלֹא אֶת־בְּנוֹתֵיכֶם.

עֶבְדִּים מִנִּין?

שָׁנְאָמַר:

(דברים ו') "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יי אֱלֹהֵינוּ יי אֶחָד",
אֶת שְׁאִין לוֹ אֶדוֹן אֶלֶּא תִקְדֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
יָצָא הָעֶבֶד, שֵׁישׁ לוֹ אֶדוֹן אַחֵר.

קִטְנִים מִנִּין?

(שמות י"ט) "לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יי בְּפִיךָ",
בְּשַׁעֲהָ שֶׁהוּא תְּדִיר בָּהּ.

"וְחִיבִין בַּתְּפִלָּה",

כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּקֵשׁ רַחֲמִים עַל עַצְמוֹ.
"וּבְמִזְוָה",

דְּכָתִיב:

(דברים ו') "וּכְתַבְתֶּם עַל מִזְוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ".
"וּבְבִרְכַת הַמְּזוּזָן",

דְּכָתִיב:

(דברים ח') "זָאכַלְתָּ וְשִׁבַּעְתָּ וּבִרְכַת אֶת יי אֱלֹהֶיךָ".

פִּמֵּן תִּנְיָן: (קידושין א, א)

"כָּל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהִזְמַן גְּרָמָה,

אֲנָשִׁים חִיבִין וְהַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת.

וְכָל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הִזְמַן גְּרָמָה,

אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים חִיבִין."

אִי זֶהוּ מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהִזְמַן גְּרָמָה?

כְּגוֹן סִפָּה, לֹוֶלֶב, שׁוֹפָר וְחַפְלִין.

וְאִי זֶה הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁאִין הִזְמַן גְּרָמָה?

כְּגוֹן אֶבְדָּה, וְשִׁלּוּחַ הַקֶּן, מַעֲקָה וְצִיצִית.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר אֶת הַנָּשִׁים מִמִּצְוַת צִיצִית,

שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהִזְמַן גְּרָמָה.

אָמַר לָהֶם רַבִּי שְׁמַעוֹן:

אִין אַתֶּם מוֹדִין לִי,

שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהִזְמַן גְּרָמָה,

שֶׁהִרִי כְּסוּת לִילָה פְּטוּר מִן הַצִּיצִית?

אמר רבי לא:
טעמון דרפנין,
שכן אם היתה מיחדת לו ליום וללילה,
שהיא חיבת בציצית.

תני:
כל מצוה שאדם פטור,
אדם מוציא את הרבים ידי חובתו,
חוץ מברכת המזון.
והא דתנינן: (ראש השנה ג, ח)
"כל שאינו חיב בדבר,
אינו מוציא את הרבים ידי חובתו!"
הא אם היה חיב, אפלו אם יצא, מוציא.
אמר רבי הלא:
שנא היא ברכת המזון, דכתיב בה:
(דברים ח, י) "זאכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך",
מי שאכל, הוא יברך.

רבי יוסה ורבי יודא בן פזי הוון תיבין אמרין:
לא מסתברה בקרית שמע,
שיהא כל אחד ואחד משגן בפיו.
לא מסתברה בתפלה,
שיהא כל אחד ואחד מבקש רחמים על עצמו.

מה בין ספה ומה בין לולב?
ספה אינה טעונה ברקה,
אלא לילי יום טוב הראשון בלבד,
לולב טעון ברקה כל שבעה. [28]
רבי יוסה ורבי אחא הוון תיבין אמרין:
מה בין ספה ומה בין לולב?
ספה נוהגת בלילות ובקמים;
לולב אינו נוהג אלא ביום.
התיב רבי יעקב הרומיא:
הרי תלמוד תורה נוהג בלילות כבקמים.
מיי פדון?

ספה איפשר לה לבטל, <אי אפשר>
תלמוד תורה, איפשר לו שלא לבטל.

תני:
אבל אמרו:
"אשה מברכת לבעלה,
ועבד מברך לרבו,
וקטן לאביו!"
לא כן אמר רב אחא בשם רבי יוסה בירבי נהוראי:
כל שאמרו בקטן, כדי לתנכו!
תפתר בעונה אתריהן "אמן",

פני דתנינן תמן: (סוכה ג,י)

”מי שְׁהִיָּה עֶבֶד או אִשָּׁה או קָטָן מְקַרִּין אוֹתוֹ,
עוֹנֵה אַחֲרֵיהֶן מֵה שֶׁהֵן אוֹמְרִין,
וְתֵהָא לֹא מֵאַרְהָ.”

אָבֵל אָמְרוּ:

תְּבוּא מֵאַרְהָ לְבֵן עֲשָׂרִים שְׁצָרִיף לְבֵן עֲשָׂר.

[בְּרִכּוֹת ג,ד]

מתניתה.

”בַּעַל קָרִי,

מְהַרְהַר בְּלִבּוֹ וְאֵינוֹ מְבַרֵךְ,

לֹא לְפָנֶיהָ וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ;

וְעַל הַמְּזוּז,

מְבַרֵךְ לְאַחֲרָיו, וְאֵינוֹ מְבַרֵךְ לְפָנָיו.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

מְבַרֵךְ לְפָנֶיהֶן וְלְאַחֲרֵיהֶן.”

[תלמוד]

מָהוּ מְהַרְהַר?

בְּרִכּוֹת.

מתניתה, בְּמָקוֹם שְׁאִין מִים,

וּכְרַבִּי מְאִיר, דְּתַנִּי:

”בַּעַל קָרִי שְׁאִין לוֹ מִים לְטַבֵּל,

הָרִי זֶה קוֹרָא אֶת שְׁמֵעַ וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּיעַ לְאַזְנוֹ,

וְאֵינוֹ מְבַרֵךְ לֹא לְפָנֶיהָ וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ,

דְּכַרִּי רַבִּי מְאִיר;

וְחַכְמִים אוֹמְרִים:

קוֹרָא אֶת שְׁמֵעַ וּמְשַׁמֵּיעַ לְאַזְנוֹ,

וּמְבַרֵךְ לְפָנֶיהָ וְלְאַחֲרֶיהָ.”

תַּנִּי:

”בַּעַל קָרִי חוֹלֵה שֶׁנִּפְּלוּ עָלָיו תְּשַׁעַת קַבִּין מִים,

וְטָהוֹר שֶׁנִּפְּלוּ עָלָיו רֹאשׁוֹ וְעַל רַבּוֹ

שְׁלֹשָׁה לִגִּין מִים שְׁאוּבִים,

טָהוֹר לְעֵצְמוֹ,

אָבֵל אֵינוֹ מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹכְתָן,

עַד שֶׁיָּבֵא בְּאַרְבָּעִים סָאָה.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

אַרְבָּעִים סָאָה מְכַל מְקוֹם.”

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא,

רַבִּי יִסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:

אֵין קָרִי אֶלָּא מִתְּשַׁמֵּישׁ הַמְּטָה.

רב חונא אָמַר:

וְאַפְּלוּ רָאָה אֶת עֵצְמוֹ גְּאוֹת בְּחִלּוֹם.

הוון בעיין מימר,
ובלבד מאשה.
רבי יונה ורבי יוסה תריהון אמרין:
ואפלו מדבר אחר.

תמן תנינן: (יומא ח, א)

יום הכפורים אסור באכילה ושתייה,
וברחיצה וסיכה ובנעילת הסנדל,
ובתשמיש המטה.

ותני עלה:

בעלי קריין טובלין פדרקן בצנעה ביום הכפורים.
ולית הדא פליגא על רבי יהושע בן לוי,
הרבי יהושע בן לוי אמר:
"אין קרי אלא מתשמיש המטה!"
פתר לה בששמש מטתו מבעוד יום,
ושכח ולא טבל.

והתני:

מעשה ברבי יוסה בן חלפתה
שראו אותו טובל בצנעה ביום הכפורים.
אית לך מימר על אותו הגוף הקדוש בשוכת?
אמר רבי יעקב בר אבון:
כל עצמן לא התקינו את הטבילה הזאת,
אלא שלא יהו ישראל פתרנגולין הללו,
משמש מטתו ויורד ואוכל.

רבי חנינא הנה עבר על תרעי דימוסין בקריצתה, <שערי המרחץ בהשקמה>
ואמר:

מה טובלי שחרית עושין פה?

ייזון ויתנון! <יילכו וישנו>

בההיא דצפרא הנה אמר:

מן האית ליה עבידא, זול ויעבד! <עבודה, עסק>

מהו להרהר בבית הפסא?

חזקיה אמר: מתר.

רבי יסא אמר: אסור.

אמר רבי זעורא:

כל סבר קשי דהנה לי, תמן סברתיה.

אמר רבי אלעזר בר שמעון:

כל ההוא סברא קשיא דטבול יום,

תמן סברתיה.

רבי אחא בשם תנחום בירבי חיא:

ביומוי דרבי יהושע בן לוי,

בקשו לעקר את הטבילה הזאת,

מפני נשי הגליל שהיו נעקרות מפני הצנה. <נעשות עקרות>

אמר להן רבי יהושע בן לוי:
דבר שהוא גודר את ישראל מן העברה,
אתם מבקשים לעקר אותו?
מהו גודר ישראל מן העברה?
מעשה בשומר כרמים אחד,
שבא להזקק עם אשת איש.
עד שהן מתקינין להן מקום איכן הן טובלין,
עברו העוברין והשבין ובטלה העברה.

מעשה באחד שבא להזקק עם שפחתו של רבי.
אמרה לו:
"אם אין גברתי טובלת, איני טובלת."
אמר לה:
"ולא כבהמה את?"
אמרה לו:
"ולא שמעת בבא על הבהמה, שהוא נסקל?"
שנאמר:
(שמות כ"ח) "כל שכב עם בהמה מות יומת".

אמר רבי חייא בר נא:
כל עצמן לא התקינו את הטבילה הזאת,
אלא מפני תלמוד תורה,
שאם אתה אומר לו שהוא מותר,
אף הוא אומר:
"הרי אני הולך ואעשה צרכי", [29]
ובא ושונה כל צרכו.
ומתוך שאתה אומר "אסור",
הוא בא ושונה כל צרכו.

תפן אמרין:

אפלו לשמע דברי תורה, אסור.
אמר רבי יודה בר טיטוס,
רב אחא בשם רבי אלעזר:
כתחלתה:

(שמות י"א) "והיו נכנים ליום השלישי",
(שמות י"ט) "אל תגשו אל אשה".

תני:

זבין וזבות, נדות ויולדות,
קורין בתורה ושונין מדרש נהלכות והגדות,
ובעל קרי אסור בכלן.

רבי אבא בר אחא בשם רבי:
שונה הלכות ואינו שונה הגדות.

תני בשם רבי יוסה:

שונה הלכות רגילות,
ובלבד שלא יציע את המשנה.

אית דבְּעֵי מִימְרֵי :
ובלבד שלא יזכיר אזכרות.
רבי זעירא בעה קמי רבי יסא :
לית רבי פשט עם רבי בון פרקיה בליליא ? <מסביר>
אמר ליה :
אין.
רבי תיא בר אבא
פשט עם רבי נחומיה בריה פרקיה בליליא. <הסביר>
בההיא צפרא הנה מר :
"מן דאית ליה עבידא, זיל עביד !"

מעשה באחד שעמד לקרות בתורה בנציבין.
כיון שהגיע להזכרה, התחיל מגמגם בה.
אמר לו רבי יהודה בן בתירה :
"פתח פיך וזאירו דברך,
שאין דברי תורה מקבלין טמאה !"

אמר רבי יעקב בר אחא :
נהיגינן תמן כרבי אלעי בראשית הגז,
וכרבי יאשיה בכלאי הכרם,
וכרבי יהודה בן בתירה בבבלי קריין.
כרבי אלעי בראשית הגז, דתני :
רבי אלעי אומר :
אין ראשית הגז אלא בארץ.
כרבי יאשיה בכלאים, דתני :
רבי יאשיה אומר :
לעולם אינו חייב,
עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפלת יד.
כרבי יהודה בן בתירה בבבלי קריין, דתני :
רבי יהודה אומר :
אין דברי תורה מקבלין טמאה.

%%
רבי יוסה בר חלפתה הנה מהלך באסמטא בליליא, <שביל>
והנה חמרא מהלך חורוי.
מטון תד בית שית. <בור>
אמר ליה :

"ההוא גברה בעי מסחי." <אני רוצה לטבול>
אמר ליה :
"לא תספן בנפשך !"
אמר ליה :

"מן נדה ומן אשת איש ההוא גברה בעי מסחי."
אפלו כן, אמר ליה :
"לא תספן בנפשך !"
כיון דלא שמע ליה, אמר ליה :
"יחות ההוא גברה וְלֹא יסוק !"

וכן הנה ליה.

רבי יוסה בן יוסה הנה אתי באַלפּא, <אוניה>
חמא חד קטר גרמיה בתבלא מחות ומסחי, <קושר עצמו בחבל לרדת ולטבול>
אמר ליה:
"לא תסכן בנפשך!"
אמר ליה:
"ההוא גברה בעי מיכל!" <אני רוצה לאכול>
אמר ליה:
"אכיל!"
"ההוא גברה בעי משתא!"
אמר ליה:
"שתי!"
כיון דמטון ללמינה אמר ליה: <נמל>
"תמן, לא שרית לך אלא בגין ספנתא דנפשא, <התרוי>
ברם הקא, אסור לההוא גברה מטעם פלום,
עד שעה דיסחי."

אמר רבי יני
שמעתי שמקלין ומחמירין בה,
וכל המחמיר בה, מאריך ימים בטובה.
מקלין בה, לרחץ במים שאובין;
מחמירין בה, לטבל במים חיים.

[ברכות ג,ה]
מתניתא.

"היה עומד בתפלה,
ונזכר שהוא בעל קרי,
לא יפסיק, אלא יקצר.
ירד לטבול,
אם יכול לעלות ולהתכסות,
ולקרוא עד שלא תגז החמה,
יעלה ויתכסה ויקרא;
ואם לאו,
יתכסה במים ויקרא.
לא יתכסה לא במים הרעים ולא במי המשרה,
עד שיטיל לתוכן מים.
וכמה ירחיק מהן ומן הצואה?
ארבע אמות."

[תלמוד]

מתניתא, ברכים,
אבל בינו לבין עצמו, יפסיק.

וכרבי מאיר.
ברם כרבי יהודה,
אפלו בינו לבין עצמו אינו מפסיק.
בשאין לו מים לטבל;
אבל יש לו מים לטבל,
אף רבי יהודה מודה שהוא מפסיק.

חולה ששמש מטתו,
אמר רבי אמי:
אם הוא גרם לעצמו, יטבל וימות;
ואם מאנס, אין מטריחין עליו.
רבי תגי בשם רבי אבא בר זבדא:
בין כף ובין כף אין מטריחין עליו.
חולה מרגיל צריך תשעה קבין;
כריא מרגיל צריך ארבעים סאה.
חולה מאנס אין מטריחין עליו;
כריא מאנס צריך תשעה קבין.
רבי זבדא בריה דרבי יעקב בר זבדי בשם רבי יונה:
עיר שמעינה רחוק,
הרי זה קורא את שמע,
ויורד וטובל, ועולה ומתפלל.
אם הוא אדם מסים,
עשו אותו כמעין רחוק.

פסקא.

"ואם לאו, יתפסה במים ויקרא."
מתניתא בעכורין,
אבל בצלילין, אסור.
ואם הוא יכול לעכר ברגליו, יעכר.

תני:

מרחיקים מצואת אדם ארבע אמות,
ומצואת כלבים ארבע אמות, [30]
ובשעה שהוא נוהג לעורות.
רבי ירמיה בשם רבי זעורה:
נבלה שנסרחה,
צריך להרחיק ממנה ארבע אמות.
אמר רבי אבינא:

ומתניתא אמרה כן:

"וכמה ירחיק מהם ומן הצואה? ארבע אמות."
אמר רבי שמי:
תפתור במשרה שלפוכסין.
אמר ליה רבי מני:
אם במשרה שלפוכסין,
וקא תנינן:

"לא במים תרעים ולא במי המשרה!"

תני:

קטן שהוא יכול לאכל כזית דגן,
פורשין מצואתו וממימי רגליו ארבע אמות;
ואם אינו יכול לאכל כזית דגן,
אין פורשין לא מצואתו ולא ממימי רגליו ארבע אמות.

בעון קמי רבי אבהו:

מפני מה פורשין מצואתו וממימי רגליו?

אמר לון:

מפני שמחשבותיו רעות.

אמר ליה:

ולא קטן הוא?

אמר לון:

ולא כן פתיב:

(בראשית ח, כא) "כי יצר לב האדם רע מנעריו"?

אמר רבי יודן "מנעריו" פתיב,

משעה שהוא ננער ויוצא לעולם.

רבי יוסה בר חנינא אמר:

מרחיקין מגללי בהמה ארבע אמות.

רבי שמואל בר רב יצחק אמר:

ברפים, ובלבד בשלחמור.

רבי תיא בר אבא אמר:

בבא מן הדרך.

לוי אמר:

מרחיקין מצואת חזיר ארבע אמות.

יתני כן:

מרחיקין מצואת חזיר ארבע אמות,

ומצואת הנמיה ארבע אמות,

ומצואת התרנגולין ארבע אמות.

רבי יוסה ברבי אבון בשם רבי חונא:

ובלבד באדמים.

תני:

מרחיקין מריח רע ארבע אמות.

אמר רב חסדא:

מסוף בית רע ארבע אמות.

תהה דתמר, לאחריי,

אבל לפניו, עד מקום שעניו רואות אותו.

תהדא, רבי לא וחרביא

הוון? תיבין קמי פונדקא ברמשא. <לפני המלון בערב>

אמרין:

מהו מימר מלא דאורגא?

אמר לון:

מפנין דאלו תהה ביממא, הוינן חמיין מה קמינן,

בְּרַם כְּדוֹן, אָסוּר. <אף עכשיו>

תְּנִי:

גִּרְף אֶחָד שְׁלֵרְעֵי וְאֶחָד שְׁלַמִּים, <סידר לילה>

צְרִיף לְהַרְחִיק מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת,

וְשִׁלְפָנֵי הַמָּטָה,

נָתַן לְתוֹכוֹ מִים כָּל שֶׁהוּא, יִקְרָא,

וְאִם לֹא, אֵל יִקְרָא.

רַבִּי זְכַאי אוֹמֵר:

נָתַן לְתוֹכוֹ רְבִיעֵית מִים, יִקְרָא,

וְאִם לֹא, אֵל יִקְרָא.

וּמָהוּ כְּדֵי רְבִיעֵית?

רְבִיעֵית בְּתוֹף רְבִיעֵית?

אֶחָד כְּלֵי קִטּוֹן וְאֶחָד כְּלֵי גְדוֹל?

רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:

שְׁלֹאֲתֵר הַמָּטָה, יִקְרָא,

וְשִׁלְפָנֵי הַמָּטָה, לֹא יִקְרָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר:

אֶפְלוּ טְרִיקְלִין עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר, <מיטה למשחה>

לֹא יִקְרָא עַד שְׂיִכְסְנוּ,

אוּ עַד שְׂיִנְיִחוּנוּ תַּחַת הַמָּטָה.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲחָא בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּא בַּר נָא:

הוֹרִי רַבִּי חֲנִינְיָה תְּרַתְּיָה

כְּהָדָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר.

רַבִּי בְּנִימֵן בַּר יִפְתָּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

צוּאָה כָּל שֶׁהִיא, מִבְּטָלָה בְּרוּק.

רַבִּי זְעוּרָא וְרַבִּי יַעֲקֹב בַּר זְבַדִּי הוֹוֹן יְתִיבִין,

חֲמוֹן צֹאֲתָה.

קָם רַבִּי יַעֲקֹב בַּר זְבַדִּי, רִקַּק עָלָה.

אָמַר לִיה רַבִּי זְעִירָא:

מִן יִמָּא לְטַגְנָא. <מן הים למחבת>

תְּבָה שֶׁהִיא מְלֹאָה סְפָרִים,

נוֹתְנָה מְרַאֲשׁוֹת הַמָּטָה,

וְאִינוּ נוֹתְנָה מְרַגְלוֹת הַמָּטָה.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב חוּנָא:

וְהוּא שֶׁתְּהֵא הַמָּטָה גְּבוּהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים.

וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יְהוּ חִבְלֵי הַמָּטָה נוֹגְעִין בַּתְּבָה.

הוֹרִי רַבִּי יִסָּא מְקַמֵּיהָ דְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק

כְּהָדָא דְרַב חוּנָא:

לֹא יִשְׁמַשׂ אָדָם מִטָּתוֹ וְסִפֵּר תוֹרָה עִמּוֹ בְּבֵית.

רַבִּי יְרֵמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי אֲבָהוּ:

אִם הִיא כְּרוּף בְּמִפְּהָ,

אוּ שֶׁהִיא נְתוּן בְּתֵלּוֹן שֶׁהוּא גְּבוּהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים,

מִתֵּר.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לױי עוֹשֶׂה לוֹ בִּלְעָן. <וילון>

לא יֵשֶׁב אָדָם עַל גְּבֵי סַפְסָל שְׁסֹפֵר תּוֹרָה נְתוּן עָלָיו.
מַעֲשֵׂה בְרָבִי אֲלִיעֶזֶר,
שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל גְּבֵי סַפְסָל,
וְרָאָה סֹפֵר תּוֹרָה נְתוּן עָלָיו,
וְהִרְתִּיעַ מִלְּפָנָיו כְּמִרְתִּיעַ מִלְּפָנֵי הַנֶּחֱשׁ.
אִם הָיָה נְתוּן עַל גְּבֵי דָבָר אַחֵר, מִתֵּר.
עַד הֵיכָן?
רַבִּי אָבָא בְּשֵׁם רַב חִינָא:
טַפַּח.
רַבִּי יְרֵמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא:
אֶפְלוּ כָּל שְׁהוּא.

דִּי סַקְנָא שְׁהִיא מְלֵאָה סִפְרִים, <שק כפול, אוכף>
או שְׁהִיּוּ בְתוּכָה עֲצָמוֹת מֵת,
הָרִי זֶה מִפְּשִׁילָן מְאַחֲרִיו וְרוֹכֵב.
תְּפִלִּין, תּוֹלָה אוֹתָן בְּמִרְאֵשׁוֹת הַמָּטָה,
וְאֵינּוּ תּוֹלָה אוֹתָם בְּמִרְגְּלוֹת הַמָּטָה.
רַבִּי שְׁמוּאֵל, רַבִּי אָבָהוּ, רַבִּי אֲלֵעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי חִנָּיָא:
רַבִּי הָיָה תּוֹלָה אֶת הַתְּפִלִּין בְּמִרְאֵשׁוֹת הַמָּטָה.
רַבִּי חִזְקִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי אָבָהוּ:
וּבְלִבְדֵּי הָלֹא יַעֲבִיד כְּתֵדָן דִּיקְלָרָא, <אנד>
אֲלֵא תְּפִלִּין מִלְּמַעְלָן וְרִצּוּעוֹת מִלְּמַטָּן. [31]

תָּנָא רַבִּי חֵלְפָתָה בֶּן שְׂאוּל:
הָעוֹטֵשׁ בְּתַפְלָתוֹ, סִימָן רַע לוֹ.
הִדְאֵת דְּאָתָּר אָמַר, מִלְּמָטָה,
אָבָל מִלְּמַעְלָה, לֹא.
אֲתִיָּא דְּמַר רַבִּי חִנָּיָא:
אֲנִי רְאִיתִי אֶת רַבִּי מְפָהֵק וּמַעֲטֵשׁ,
וְנוֹתֵן יָדָיו עַל פִּיו,
אָבָל לֹא רוֹקֵק.
רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר:
אֶפְלוּ רוֹקֵק, כְּדִי שְׂיִהָא כּוֹסוֹ נְקִי.
לְפָנָיו אָסוּר, לְאַחֲרָיו מִתֵּר;
לִימִינוּ אָסוּר, לְשִׁמְאָלוֹ מִתֵּר.
תְּדָא הִיא דְּכִתִּיב:
(תהלים צא, ט) "יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלְךָ",
כָּל עֲמָא מוֹדִיעֵי בְּהֵן דְּרִקֵּק אֲצִילִין <דיק>
דְּהוּא אָסוּר.
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי אָמַר:
הַרוֹקֵק בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, כְּרוֹקֵק בְּבֵית עֵינוֹ.
רַבִּי יוֹנָה רִקֵּק וְשִׁנִּיף.
רַבִּי יְרֵמְיָה,
רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר חֵלְפָתָה בְּשֵׁם רַבִּי אֲדָא בַר אֲחִינֵי:

המתפלל,
אל ירוק עד שיהלך ארבע אמות.
אמר רבי יוסה בירבי אבון:
וכן הרוקק,
אל יתפלל עד שיהלך ארבע אמות.

תני:

המתפלל,
אל יטיל את המים עד שיהלך ארבע אמות.
וכן המטיל מים,
אל יתפלל עד שיהלך ארבע אמות.
אמר רבי יעקב בר אחא:
לא סוף הבר עד שיהלך ארבע אמות,
אלא אפלו שהא כדי הלוח ארבע אמות.
אם אומר אתה,
עד שיהלך ארבע אמות יהא אסור,
אני אומר:
אחר בא והטיל שם.

רבי אבא בשם רב:
צואה, עד שתיכש כעצם.
מים, כל זמן שהן מטפחין.
גניבא אומר:
מים, כל זמן שרשומן נפר.
שמואל אומר:
עד שיקרמו פניה.
שמעון בר נא בשם רבי יוחנן:
עד שיקרמו פניה.
רבי ירמיה רבי זעורא בשם רב:
צואה, אפלו עשויה כעצם, אסורה.
שמואל אומר:
עד שיקרמו פניה.
שמעון בר נא אומר בשם רבי יוחנן:
עד שיקרמו פניה.
אמר חזקיה:
רבי אבא מחמיר במים יותר מן הצואה.

אמר ליה רבי מנא:

מן הדא דגניבא.

אמר ליה:

אפלו עשויה כעצם, אסורה,
מפני שממשה קים;
מים, אין ממשה קים.

[ברכות ג,ו]

מתניתה.

”זב שרָאָה קרי,
וְנִדָּה שְׁפִלְטָה שְׁכַבְתָּ זָרַע,
וְהַמְשַׁמֶּשֶׁת שְׁרָאָתָה נִדָּה,
צְרִיכִין טְבִילָה ;
וְרַבֵּי יְהוּדָה פּוֹטְרִי.”

[תלמוד]

עד פְּדוּן זב שְׁרָאָה קרי,
וְאִפְלוּ קרי שְׁרָאָה זוב?
נְשַׁמְעֵנָה מִן תְּדָא :
”וְהַמְשַׁמֶּשֶׁת שְׁרָאָתָה נִדָּה צְרִיכָה טְבִילָה,
וְרַבֵּי יוֹדָה פּוֹטְרִי.”

מָה טַעְמָא דְרַבֵּי יוֹדָה ?
מַשִּׁים מָה מוֹעִיל הוּא שְׁהוּא טוֹבֵל ?
שְׁאִין שֵׁם לְטַמְאָה קְלָה אֲצֵל טַמְאָה חֲמוּרָה.
מָה נְפִיק מִבִּינְיָהוֹן ?
רָאָה קרי [בְּשִׁבְעֵי], <הגהת בעל אור שמח>
אֵן תִּימְרִי, מָה מוֹעִיל שְׁהוּא טוֹבֵל ?
מוֹעִיל הוּא.
הוּי לִית טַעְמָא דְלָא <אלא>
מַשּׁוּם שְׁאִין שֵׁם לְטַמְאָה קְלָה אֲצֵל טַמְאָה חֲמוּרָה.

עד פְּדוּן כְּשִׁבָּאת לוֹ טַמְאָה קְלָה בְּסוּף.
אֲפִלוּ בָּאת לוֹ טַמְאָה חֲמוּרָה בְּסוּף ?
נְשַׁמְעֵנָה מִן תְּדָא :
”וְהַמְשַׁמֶּשֶׁת שְׁרָאָתָה נִדָּה צְרִיכָה טְבִילָה,
וְרַבֵּי יוֹדָה פּוֹטְרִי.”
תְּדָא אָמְרָה,
הִיא הַדָּה, הִיא הַדָּה.

סליק פּרָקָא